

Marianna Greta, Teresa Kostrzewa-Zielińska

Turystyka elementem aktywizacji gospodarczej regionów peryferyjnych funkcjonowanie Euroregionu Beskidy

Ekonomiczne Problemy Usług nr 79, 35-50

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Marianna Greta, Teresa Kostrzewa-Zielińska

Politechnika Łódzka

**TURYSTYKA ELEMENTEM AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ
REGIONÓW PERYFERYJNYCH
FUNKCJONOWANIE EUROREGIONU BESKIDY**

Wstęp

Regiony peryferyjne zwykle się klasyfikować w kategorii zacofane, słabo rozwinięte lub co najwyżej tradycyjne. Do takiej charakterystyki upoważniają słabsze wskaźniki, miary rozwoju gospodarczego i społecznego, niż w centralnie usytuowanych regionach, o których zwykle się mówi, że są lokomotywami rozwoju. Pogłębianie procesów integracyjnych też nie sprzyja najsłabszym, stawiając je zwykle na pozycji przegranych. Unia Europejska przez wspólnotową politykę próbuje łagodzić te dysproporcje, które nie są pożądane dla trwałości i efektywności funkcjonowania ugrupowania integracyjnego. W niwelowaniu dysproporcji najważniejsze znaczenie ma polityka regionalna, która za pomocą przede wszystkim instrumentów finansowych realizuje cele konwergencyjne, zapewnia konkurencyjność i zatrudnienie oraz wspiera europejską współpracę terytorialną. Dzięki temu możliwe jest choćby częściowe wyrównanie najbardziej drastycznych różnic. Najsłabszym ogniwem integracyjnym są peryferyjne regiony graniczne, które z definicji zawsze były traktowane po macoszemu. Wyjściem dla nich z peryferyjności jest euroregionalizacja wyrastająca ze współpracy transgranicznej i naturalnie wiążąca te obszary. Naturalność z jednej strony, a z drugiej peryferyjność i skazanie na niedorozwój w tra-

dycyjnym podejściu do regionów przygranicznych powodują, że euroregionalizacja oznacza zwrot ku endogenicznym uwarunkowaniom i poszukiwaniom w tym kontekście możliwości rozwojowych. Euroregion jest w pewnym sensie panaceum na peryferyjność, eksportując to, co daje szanse rozwojowe. Ponadto wiadomo, że euroregiony były pomysłem niemieckim na cementowanie zrzuconego wojną starego kontynentu. Mając szczególne poparcie najsilniejszego państwa we Wspólnotach Europejskich, wspomaganie finansowe, które z wielokrotnością swoje znaczenie wraz z ewolucją procesów integracyjnych i tworzeniem nowych funduszy strukturalnych, zyskało aprobatę.

Kiedy w 2000 roku powstał Euroregion Beskidy, mógł on liczyć na uprzywilejowaną pomoc i finansowe wsparcie. Jego naturalne uwarunkowania są powszechnie znane, gdyż obszar ten wpisał się na trwałe w polską turystykę. Nowoczesny i europejski wygląd teren ten uzyskał dzięki powołaniu euroregionu i uzyskaniu środków pomocowych przedakcesyjnych jak i akcesyjnych. Turystyka była tu elementem aktywizacji, przełamania peryferyjności i włączania euroregionu do turystyki europejskiej, o znaczeniu, można rzec, światowym.

W artykule przedstawiono funkcjonowanie Euroregionu Beskidy i podejmowane tam przedsięwzięcia z pomocą unijną. Analizę szczegółową poprzedzono ogólnymi rozważaniami na temat turystyki i euroregionu w kontekście znaczenia dla jej rozwoju.

1. Region a gospodarka, region a turystyka

W zależności od potrzeb region jest różnie definiowany. Najbardziej ogólne określenie jest związane z tak zwaną klasyfikacją funkcjonalno-genetyczną, z której wynikają funkcje oraz fakt, że region jest wydzieloną jednostką, względnie jednorodną, odróżniającą się od przyległych obszarów cechami naturalnymi (genetycznymi) i nabytymi (funkcjonalnymi). Można zatem wyróżnić regiony naturalne bądź tworzone z różnym natężeniem wymienionych cech. W te ogólne rozważania wpisuje się Euroregion Beskidy, który ma cechy zarówno jednego jak i drugiego typu, z przewagą tych pierwszych, co daje mu szczególne miejsce wśród wielu regionów [Greta, 2008]. Cechy naturalne euroregionu wynikają z silnych więzi międzyludzkich. Naturalność euroregionu powoduje, że jest to osobliwa struktura, a euroregionalizacja pobudza drzemią-

ce w tych peryferyjnych obszarach możliwości, które prawdopodobnie nigdy by się nie ujawniły. Oprócz pobudzania, euroregionalizacja może dynamizować i rozwijać to, co wynika z endogenicznych możliwości tych obszarów (omawiany tu przykład).

Analizując gospodarkę w regionie (euroregionie), należy wziąć pod uwagę, że jest to całokształt zasobów i działań w sferze produkcji, wymiany, podziału i konsumpcji. Można je rozpatrywać w aspekcie przedmiotowym, na przykład lokalnym (gminy), regionalnym (województwa), ponad- lub międzyregionalnym, krajowym, kontynentalnym (europejskim), światowym (globalnym) bądź podmiotowym, gdzie główne znaczenie mają przedsiębiorstwa produkcyjne, usługowe lub samorządy terytorialne [Unia Europejska..., 2009]. W gospodarce regionu, a szczególnie euroregionu (jako regionu świadomego i naturalnego), główną rolę odgrywa samorządność terytorialna przez określenie strategii jego rozwoju, pobudzanie aktywności czy nawet konkurencyjności i innowacyjności regionalnej.

Relacje region–gospodarka mają charakter wzajemnych zależności, gdyż z jednej strony region i wewnętrzne elementy składające się na regionalny podział pracy (tj. poziom rozwoju gospodarczego i istniejąca struktura gospodarcza, postęp techniczny) tworzą uwarunkowania rozwojowe, wpływając na charakter gospodarki w regionie. Z drugiej strony rozwój gospodarczy regionu wpływa na jego charakter, na świadomość i odrębność regionalną, wartościowanie własnej lokalności i endogeniczności na szerszym forum w poszanowaniu przynależności narodowej. Każdy region (euroregion) „wysyła impulsy zewnętrzne” do innych regionów w kraju, a szerszy region, a tak można potraktować kraj, wysyła te impulsy do wielu regionów, proporcjonalnie do posiadanego potencjału rozwojowego.

W rozważaniach na temat region a turystyka chodzi przede wszystkim o problem podaży turystycznej stwarzanej przez dany obszar, choć z zagadnieniem turystyki wiążą się analizy i opisy, na przykład definicyjne, funkcyjne, rodzajowe i popytowe. Jeżeli region (euroregion) ma naturalne uwarunkowania rozwojowe i walory turystyczne, to jego gospodarcze strategie rozwojowe zwykle uwzględniają owo „wyposażenie dziedziczne”, dając priorytet tego typu działalności gospodarzącej. Naturalne wyposażenie w walory turystyczne można nazwać podażą pierwotną regionu, natomiast oddziaływanie na wzrost i rozwój atrakcyjności turystycznej przez różnego rodzaju przedsięwzięcia w tej dziedzinie tworzą podaż wtórną. W rezultacie zsynchronizowane efekty rozwojowe są przedmiotem analizy w dalszej części artykułu, a dotyczą funkcjono-

wania i rozwoju Euroregionu Beskidy. Obszar ten z jednej strony ma „wrodzone” walory turystyczne (podaż pierwotna), których ożywienie, uwidocznienie, wprowadzenie do turystycznej konkurencyjności mogło nastąpić dzięki euroregionalizacji oddziałującej ubogacająco, czyli tworząc podaż wtórną. Instrumentem były i są tu środki pomocowe, dzięki którym konkretne działania dochodzą do skutku.

2. Euroregion Beskidy – geneza, rozwój i cel działalności

Umowę powołującą do życia trójstronną strukturę euroregionalną, polsko-czesko-słowacką, podpisano w Trýdku-Mistku 9 czerwca 2000 roku i poprzedzono je powołaniem Stowarzyszenia Regionu Beskidy (1999 r.) z siedzibą w Bielsku-Białej, gdzie aktualnie mieści się polski Sekretariat euroregionu. Odpowiednikami partnerskimi stowarzyszenia i sekretariatu są:

- na Słowacji Sdrużenie „Region Beskydy” z siedzibą w Żylinie,
- w Czechach Zdrużenie „Region Beskydy” we Trýdku-Mistku.

Nie jest to zbyt duża struktura euroregionalna, gdyż obejmuje około 6 tys. km² i jest zamieszkiwana przez ponad milion ludzi¹.

Euroregion jest otoczony pierścieniem innych struktur, takich jak Euroregion Tatry, Śląsk Cieszyński, Silesia i Pradziad, co ma wpływ na rozwój więzi sąsiedzkich i konkurencyjność turystyczną.

Tabela 1

Powierzchnia i ludność Euroregionu Beskidy

Część euroregionu	Powierzchnia (km ²)	Ludność (tys.)
Część polska (szczegółowe informacje w tabeli 2)	3037	720
Część czeska – (63 miasta i gminy)	972	295
Część słowacka – (80 miast i gmin)	2083	161

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych euroregionalnych w Biurze Euroregionu Bielsko-Biała, a także: www.euroregion-beskidy.pl, 2011; www.euroregion-beskidy.cz, 2011; www.euroregion-beskidy.sk, 2011.

¹ Na podstawie informacji pochodzących z Biura Euroregionu, a także www.euroregion-beskidy.pl, 2011.

Tabela 2

Członkowie polskiej części euroregionu, cele realizacyjne i strategiczne jako priorytety w działalności i funkcjonowaniu opisywanej struktury

Członkowie polskiej części euroregionu	Cele działalności euroregionu	Grupy celów strategicznych euroregionu
1. Bielsko-Biała – miasto na prawach powiatu	– współpraca gospodarcza	Cel strategiczny I
2. Gminy:	– turystyka	Rozwój procesów integrujących społeczności Euroregionu Beskidy i budujących demokrację lokalną
– Czechowice-Dziedzice	– ochrona środowiska i gospodarka leśna	
– Szczyrk	– edukacja	
– Bestwina	– kultura	Cel strategiczny II
– Buczkowice	– rolnictwo i gospodarka żywnościowa	Rozwój turystyki, optymalny rozwój potencjału ludzkich peryferyjnych obszarów i jakości życia mieszkańców
– Kozy	– planowanie przestrzenne i budownictwo	
– Porąbka	– praca i polityka socjalna	
– Wilamowice	– przeciwdziałanie katastrofom i klęskom żywiołowym, zwalczanie ich skutków	Cel strategiczny III
– Wilkowice	– ochrona zdrowia i ratownictwo medyczne	Rozwój gospodarczy aktywowany szczególnie przez budowanie transgranicznych powiązań kooperacyjnych.
– Żywiec	– komunikacja i łączność	
– Czernichów	– kultura fizyczna i sport	
– Gilowice		Cel strategiczny IV
– Jeleśnia		Dbałość o zasoby przyrody i ochrona środowiska materialnego
– Milówka		
– Koszarowa		Cel strategiczny V
– Lipowa		Rozbudowanie szeroko pojętej świadomości integracyjnej w wymiarze euroregionalnym
– Łękawica		
– Łodygowice		
– Radziechowy-Wieprz		
– Rajcza		
– Siermień		
– Świnica		
– Ujszoły		
– Węgierska Górka		
– Stryżawa		
– Zawoja		
– Brzeźnica		
– Kęty		
– Polanka Wielka		
– Zator		
– Peim		
3. Powiaty:		
– bielski		
– suski		
– żywiecki		

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji [Banaszak, Wilczyńska, 2007; Wojciechowski, 2008; www.euroregion-beskidy.pl, 2011].

Wśród celów euroregionalnych wymieniono te powszechnie spotykane i akcentowane, czyli zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy, wzmacnianie więzi międzyludzkich, zagospodarowanie przestrzenne, ale również wynikające ze specyficznych walorów środowiskowych, czyli turystykę i rekreację. Szczegółową charakterystykę Euroregionu Beskidy przedstawiono w tabelach 1 i 2.

Rys. 1. Mapa Euroregionu Beskidy

Źródło: <http://www.euroregionbeskidy.pl/polozenie>, 2011.

Z tabel wynikają następujące wnioski:

- największą powierzchnię i liczbę ludności ma polska część euroregionu, chociaż jest to struktura stosunkowo niewielka w porównaniu z innymi tego typu;
- ogólne cele działalności euroregionalnej pokrywają się z realizowanymi w innych tego typu strukturach, chociaż ich liczba jest nieco mniejsza ze względu na wyspecjalizowanie regionu;
- uwarunkowania endogeniczne ukierunkowały region na rozwój turystyki, która jest tu podstawą aktywizacji obszarów granicznych oraz wyznacza główne kierunki kooperacji i współpracy.

Wyjątkowe usytuowanie geograficzne w łańcuchu Karpat w połączeniu z bogatą i nowoczesną infrastrukturą wpływa na coraz większą rolę obszaru w rozwoju turystyki w aspekcie europejskim. Przeważa tu wiele form turystyki kwalifikowanej, jak turystyka górską, narciarską czy rowerową. Z analizy SWOT zamieszczonej w tabeli 3 wynika, jak ważnym czynnikiem rozwojowym już jest, a w przyszłości w pewnością będzie turystyka uwzględniająca najnowocześniejsze trendy i wyzwania.

Tabela 3

Analiza SWOT w Euroregionie Beskidy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Bogactwo naturalnego pejzażu: doliny, rzeki, jeziora, góry, parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты – Ciekawa architektura starówek miejskich, barokowych i renesansowych zamków i pałaców, starych gotyckich kościołów – Muzea z bogatymi zbiorami, unikalne skanseny – Liczne atrakcje kulturalne – Atrakcyjne kąpieliska, możliwość żeglowania po jeziorach – Dobre warunki dla turystyki rowerowej, konnej – Dobre warunki dla sportów zimowych – Możliwości dla szybownictwa i lotnictwa – Ścieżki dydaktyczne i edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – Skomplikowane procedury rozliczania projektów – Bariera językowa i trudności z komunikowaniem się mimo podobieństw języków – Różnice w przepisach prawnych polskich, czeskich i słowackich

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadu przeprowadzonego w siedzibie euroregionu, Sekretariat w Bielsku-Białej, z władzami euroregionalnymi.

Mając na uwadze atuty obszaru, zarząd euroregionu mobilizuje wysiłki i prowadzi prace nad kompleksową koncepcją zagospodarowania przestrzennego i turystycznego Beskidów, tworzy zintegrowany system obsługi ruchu turystycznego, pogłębia współpracę w dziedzinie promocji, nawiązuje kontakty między izbami turystycznymi. Dynamizacja turystyczna obszarów z pewnością byłaby o wiele trudniejsza, gdyby nie było tu struktury euroregionalnej. To dzięki niej euroregion uzyskał unijne wsparcie z funduszy strukturalnych, o których mowa w dalszej części artykułu.

2. Przedsięwzięcia euroregionalne aktywizujące peryferyjne obszary graniczne – znaczenie dla turystyki

Euroregion Beskidy od początku był beneficjentem pomocy strukturalnej, najpierw przedakcesyjnej, a obecnie akcesyjnej. Przed polskim członkostwem w strukturach UE euroregion korzystał ze środków Funduszu Małych Projektów programu PHARE CBC od 2002 roku. W ramach czterech edycji tego programu zrealizowano 43 projekty o łącznej kwocie dofinansowania 7,8 tys. euro. Wśród zrealizowanych projektów według dziedzin współpracy dominował rozwój gospodarczy i turystyka, choć wyprzedzane przez wymianę kulturalną, która jednak im służyła. Dane dotyczące dofinansowanie dziedzin i sektorów współpracy przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4

Procentowy udział zrealizowanych projektów w ramach Funduszu Małych Projektów w ramach PHARE CBC według dziedzin współpracy (w polskiej części euroregionu)

Dziedziny współpracy objęte dofinansowaniem	Procentowy udział środków pomocowych wykorzystywanych
Wymiana kulturalna	41,8
Rozwój gospodarczy i turystyka	32,6
Zasoby ludzkie	14,0
Demokracja lokalna	9,3
Inne	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji [Banaszak, Wilczyńska, 2007, s. 124].

W dofinansowywaniu ważną pozycję zajmowały cele związane z jakością kapitału ludzkiego i rozwojem demokracji lokalnej służącej zrozumieniu euroregionu. Niektóre projekty miały zasięg wielosektorowy i trudno je było umieścić w jednej kategorii – dotyczyło to projektów służących rozwojowi turystyki. W tabeli 5 przedstawiono głównych beneficjentów dofinansowanych projektów.

Tabela 5

Procentowy udział beneficjentów w małych projektach dofinansowywanych z programu PHARE CBC (w polskiej części euroregionu)

Beneficjenci PHARE CBC	Procentowy udział kategorii beneficjentów w PHARE CBC
Instytucje kulturalne	30,2
Urzędy gmin i starostwa powiatowe	30,2
Organizacje pozarządowe	21,0
Szkoły wyższe i średnie	11,6
Inne	7,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji [Banaszak, Wilczyńska, 2007, s. 124].

W większości przypadków beneficjentami były instytucje związane z kulturą oraz jednostki samorządności terytorialnej. W procesie tym aktywnie uczestniczyły organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe i średnie. Struktura beneficjentów miała ścisły związek z sektorami współpracy objętymi dofinansowaniem.

W momencie akcesji Polski do UE wzrosły możliwości dofinansowywania, gdyż pomoc pochodzi ze środków „własnych” przyznanych krajowi w ramach programów operacyjnych, a ponadto dostępne są tak zwane środki transgraniczne, które są do wykorzystania we współpracy partnerskiej. Ponieważ pierwsze tego typu środki pochodziły w 2003 roku również ze Wspólnego Funduszu Małych Projektów, w tabeli 6 przedstawiono fundusze na współpracę transgraniczną w partnerstwie Polska – Słowacja i Czechy – Polska w latach 2003–2006.

Ogólne informacje zawarte w tabeli 6 dowodzą, że podobnie jak w krajowym wykorzystaniu PHARE CBC, również w transgranicznym wykorzystaniu przedakcesyjnych środków PHARE CBC (2003 r.) i transgranicznych programach akcesyjnych (INTERREG IIIA 2004–2006) przeważały kategorie projektów kulturalnych i sportowo-turystycznych, czyli szeroko pojęta turystyka wspierana przez inne projekty gospodarcze. Do takich wniosków upoważniają też szczegółowe informacje o tematach realizowanych projektów z programów krajowych, których przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 6

Fundusze na współpracę transgraniczną oraz kategorie realizowanych projektów
w latach 2003–2006

Fundusze dotyczące współpracy transgranicznej	Kategorie projektów
Wspólny Fundusz Małych Projektów PHARE CBC Polska – Słowacja 1,5 mln zł 39 projektów	– kultura – 29 – gospodarka – 9 – edukacja – 7 – ochrona środowiska – 8
INTERREG IIIA Czechy – Polska 0,5 mln zł 15 projektów	– turystyka/promocja – 12 – sport – 16 – inne – 8
INTERREG IIIA Polska – Słowacja 1,5 mln zł 35 projektów	
Łączna kwota – 3,5 mln zł Liczba projektów – 89	Razem 89

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.euroregion-beskidy.pl, 2011; www. moje. beskidy.pl, 2011; *Euroregion Beskidy – góry...*, 2010].

Tabela 7

Mikroprojekty zrealizowane w Euroregionie Beskidy
w ramach programów krajowych w latach 2004–2006

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Tytuł projektu	Wartość dofinansowania z EFRR
1	2	3	4
1.	Powiat bielski	Promocja atrakcji turystycznych powiatu bielskiego na pograniczu polsko-słowackim	17 527,18 EUR 72 068,26 PLN
2.	Miasto Bielsko-Biała	Wspieranie przedsiębiorczości w ramach współpracy transgranicznej między Polską i Słowacją	11 466,74 EUR 47 148,94 PLN
3.	Miejskie Centrum Kultury	Pastorałka Żywiecka	4 837,30 EUR 19 890,00 PLN
4.	Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej	Beskidzki Trójkąt – polsko-słowacko-czeskie centrum współpracy kulturalnej	15 752,23 EUR 64 770,02 PLN
5.	Starostwo Powiatowe w Żywcu	Zimowe spotkania z tradycją	7 688,23 EUR 31 612,46 PLN
6.	Starostwo Powiatowe w Suchej Beskidzkiej	Poznaj Podbabiogórze – piękny region na pograniczu polsko-słowackim. Pakiet materiałów promocyjnych	16 416,17 EUR 67 500,00 PLN
7.	Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach	Komunikacja bez granic – mów językiem swojego sąsiada	12 873,63 EUR 52 933,79 PLN

1	2	3	4
8.	Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach	Europa bez granic – podręcznik dla policji przygranicznej	5 733,36 EUR 23 574,43 PLN
9.	Urząd Gminy Wilkowice	II Puchar Magórski w biegach narciarskich otwartych śladami arcyksiężnej Marii Teresy	3 635,39 EUR 14 948,00 PLN
10.	Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości w Cieszynie	Wirtualne informacyjne centrum wsparcia polskich i słowackich małych i średnich przedsiębiorstw	6 867,43 EUR 28 237,50 PLN
11.	Babiogórski Park Narodowy Zawoja Barańcowa	Tradycyjne ogródki przydomowe wyrazem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego pogranicza polsko-słowackiego	10 274,70 EUR 42 247,51 PLN
12.	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot w Bystrej	Natura 2000 jako kluczowy element zrównoważonego rozwoju – polsko-słowacka wymiana doświadczeń we wdrażaniu paneuropejskiej sieci ekologicznej na szlaku lokalnym	9 956,33 EUR 40 938,44 PLN
13.	Gminny Ośrodek Kultury w Rajczy	XXXVIII Ogólnopolski, XIV Międzynarodowy Narciarski Rajd Chłopski Rajcza	12 139,94 EUR 49 917,00 PLN
14.	Towarzystwo Muzyki Dawnej w Bielsku-Białej	Polsko-Słowacka Ballada Muzyczna	17 036,33 EUR 70 049,98 PLN
15.	Gmina Ślemień	Skuteczna promocja szansą rozwoju naszych gmin	12 230,04 EUR 50 287,48 PLN
16.	Stowarzyszenie Olszówka w Bielsku-Białej	Podnoszenie świadomości ekologicznej i dostarczanie wiedzy o walorach przyrodniczych Euroregionu Beskidy wśród społeczności lokalnej	14 214,21 EUR 58 445,99 PLN
17.	Miejskie Centrum Kultury w Żywcu	Sąsiedzi zza miedzy, Dni Cacy w Żywcu	5 740,15 EUR 23 602,47 PLN
18.	Starostwo Powiatowe w Suchoj Beskidzkiej	Babiogórskie Dni Muzyki – CD z muzyką kapel góralskich spod Babięj Góry	3 100,83 EUR 12 750,00 PLN
19.	Gminny Ośrodek Kultury w Łodygowicach	Polsko-słowacka biesiada kulturalna w Zarzeczcu	5 545,01 EUR 22 799,97 PLN
20.	Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	Centrum informacji o Słowacji	5 846,10 EUR 24 037,99 PLN
21.	Regionalna Izba Handlu i Przemysłu w Bielsku-Białej	Polska Wystawa Budowlana Budownictwa bez Granic	17 095,00 EUR 70 291,22 PLN
22.	Towarzystwo Wspierania Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca „Gilowianka” z Gliwic	Nawiązanie nowych kontaktów polsko-słowackich	17 284,40 EUR 71 070,00 PLN
23.	Towarzystwo Sportowe Koszarawa w Żywcu	Turniej Braterstwa Polsko-Słowackiego, Rozgrywki Sportowe w Piłce Nożnej	15 482,27 EUR 63 660,00 PLN
Razem			248 734,00 EUR 1 022 781,40 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.euroregion-beskidy.pl, 2011; www.moje.beskidy.pl, 2011; Euroregion Beskidy..., 2010; Roszkowska, Roszkowski, 2007, s. 98–125].

Dzięki projektom partnerskim bądź własnym wspomagane są oddolne inicjatywy oraz integruje się społeczność euroregionalną; partnerzy poznają kulturę gospodarzy. To samo spostrzeżenie dotyczy dalszego rozwoju pomocy w latach 2007–2013. Wybrane projekty własne i partnerskie przedstawiono w tabelach 8 i 9.

Tabela 8

Wybrane projekty własne zrealizowane w ramach Programu Współpracy
Transgranicznej Polska – Słowacja i Czechy – Polska
z pomocy na lata 2007–2013

Lp.	Tytuł projektu	Koszt całkowity projektu (EUR)	Poziom dofinansowania	Źródło dofinansowania	Wnioskodawca
1.	„Dom beskidzki na pograniczu polsko-słowackim”	20 000,00	85% Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz 10% – budżet państwa	Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013	Stowarzyszenie Region Beskidy LIDER Partner projektu: Zdużenie Region Beskidy
2.	„Poznajemy wspólnie Euroregion Beskidy i jego główne miasta”	58 391,00	85% Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007–2013	Stowarzyszenie Region Beskidy LIDER Partner projektu: Sdużeni Region Beskidy we Frýdku-Mistku
3.	„10 lat z Euroregionem Beskidy”	35 277,00	85% Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz 10% – budżet państwa	Program Operacyjny współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007–2013	Stowarzyszenie Region Beskidy LIDER Partner projektu: Sdużeni Region Beskidy we Frýdku-Mistku

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.euroregion-beskidy.pl, 2011; www.moje.beskidy.pl, 2011; *Euroregion Beskidy...*, 2010; *Narodowe strategiczne ramy...*, 2007].

Tabela 9

Projekty partnerskie

Lp.	Tytuł projektu	Koszt całkowity projektu (PLN)	Poziom dofinansowania	Źródło dofinansowania	Wnioskodawca
1.	„Tym razem Śląskie”. Promocja turystyczna województwa śląskiego podczas targów krajowych i zagranicznych wraz z publikacją materiałów informacyjnych i promocyjnych	1 176 470,59	85%	ROP WSL 2007-2013	Śląska Organizacja Turystyczna – LIDER Partner projektu: Stowarzyszenie „Region Beskidy” Związek Gmin Jurajskich Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
2.	„Śląskie. Pozytywna energia”. Promocja turystyczna województwa śląskiego na targach krajowych	1 764 706,00	85%	ROP WSL 2007-2013	Śląska Organizacja Turystyczna – LIDER Partnerzy projektu: – Związek Gmin Jurajskich – Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” – Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
3.	„Śląski System Informacji Turystycznej”	14 500 000,00	85%	ROP WSL 2007-2013	Śląska Organizacja Turystyczna – LIDER Partnerzy projektu: – Związek Gmin Jurajskich – Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” – Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku – Górnośląski Związek Metropolitalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.euroregion-beskidy.pl, 2011; www.moje.beskidy.pl, 2011; *Euroregion Beskidy...*, 2010; *Regionalny program operacyjny...*, 2007].

Realizowany projekt „Dom beskidzki na pograniczu polsko-słowackim” (tabela 8) miał na celu ocalenie tradycji beskidzkiej od zrujnowania przez nowoczesność, poszanowanie środowiska naturalnego, wzmocnienie więzi lokalnych polsko-słowackich oraz regionalnych w obliczu modnych i narastających fali migracji. Projekt ten ratował znikanie z krajobrazu Beskidów dawnych zabudowań, zapobiegał wynaturzeniom architektonicznym i urbanistycznym szpecącym malowniczo położone beskidzkie miejscowości.

Projekt „10 lat z Euroregionem Beskidy” (tabela 8) podjęto w związku z jubileuszem euroregionu w 2010 roku. Efektem były liczne imprezy rekreacyjno-sportowe, promocyjne i edukacyjne oraz wystawy integrujące społeczność lokalną i gromadzenie jej wokół wspólnych celów na rzecz rozwoju lokalnego i przyciągnięcia tu rzeszy zwiedzających.

Opisane w tabeli 9 projekty partnerskie były związane z rozwojem turystyki. W ramach projektu „Tym razem Śląskie” promowano województwo śląskie podczas targów krajowych i zagranicznych; wydano też cykl publikacji:

- a) produkty turystyczne euroregionów: Beskidy i Śląsk Cieszyński (m.in. ulotki informacyjne dotyczące jedenastu produktów turystycznych);
- b) folder turystyczny powyższych euroregionów;
- c) mapa turystyczna Euroregionu Beskidy i Euroregionu Śląsk Cieszyński.

Projekt „Śląskie. Pozytywna energia”, promujący województwo śląskie na targach krajowych, skonstruowano jako spójny, regionalny system promocji województwa. W jego ramach przeprowadzono czternaście kampanii promocyjnych, realizując plan wizerunkowy województwa oparty na marce śląskie.

Projekt „Śląski System Informacji Turystycznej” będzie realizowany w latach (2011–13). Obejmuje dwa obszary: analogowy i cyfrowy. W ramach komponentu analogowego punkty informacyjno-promocyjne zostaną wyposażone w sprzęt i materiały oraz oznakowane punkty informacji i atrakcji turystycznych. W ramach komponentu cyfrowego punkty informacji turystycznej zostaną wyposażone w sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem, powstaną infokioski z informacją turystyczną, a w celu uzyskania wymiernych efektów synergicznych punkty informacji turystycznej będą uczestniczyć w tworzeniu i rozbudowie zasobów baz danych.

Zakończenie

W artykule uwzględniono głównie aspekt praktyczny funkcjonowania struktury euroregionalnej. Z uwagi na uwarunkowania rozwojowe obszary te zawsze były aktywne turystycznie. Dzisiaj nie wystarczą tylko dobre uwarunkowania, aby świadczyć usługi turystyczne, lecz konieczna jest konkurencyjność turystyczna. Podaż pierwotną w turystyce daje natura, ale konkurencyjność tworzy tak zwana wtórna podaż turystyczna. Euroregion Beskidy jest pozytywnym przykładem, jak wyeksponowano dary natury dzięki środkom pomocowym zorientowanym na rozwój szeroko pojętej turystyki. Realizowane projekty służą konkretnym celom, a ich związek z turystyką jest albo bezpośredni, albo pośredni.

Do ciągłych imprez euroregionalnych realizowanych cyklicznie należą: międzynarodowe zawody szybówcowe, lekkoatletyczne, regaty po Jeziorze Żywieckim, udział w międzynarodowych targach turystycznych, imprezach folklorystycznych, muzycznych czy degustacje miejscowych potraw. Wszystkie te przedsięwzięcia są podejmowane dzięki euroregionowi.

Literatura

- Banaszak S., Wilczyńska D., *Euroregiony na granicach Polski 2007*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- Euroregion Beskidy – góry, możliwości*, Wydawnictwo Cam VERS, 2010.
- Greta M., *Transborder Cooperation, Euroregion and EU Regional Policy in the Context of Lisbon Strategy (Selected Examples of Polish Euroregions)*, Technical University of Łódź, Łódź 2008.
- Unia Europejska – organizacja – funkcjonowanie – korzyści*, red. M. Duczkowska-Piaśsecka, Almanac, Warszawa 2009.
- Narodowe strategiczne ramy odniesienia na lata 2007–2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Regionalny Program Operacyjny województwa śląskiego na lata 2007–2013*, www.polskapoludniowa.gov.pl, 2011.
- Roszkowska L., Roszkowski R., *Rozwój współpracy transgranicznej na granicach Polski na przykładzie Euroregionu Pradziad*, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pradziad, Prudnik 2007.
- Wojciechowski P., *Beskidy – przyjazny partner w rozwoju*, „Euroekspert” 2008, nr 3.

**TOURISM AS AN ELEMENT
OF ECONOMIC ACTIVATION PERIPHERAL REGIONS
– FUNCTIONING OF EUROREGION BESKIDY**

Summary

The subject of analysis in the article is Euroregion Beskidy. It creates opportunities for developing of peripheral border's areas through developing of tourism. Tourism is here supported by union's regional programmes. Euroregionalisation gives opportunities for gaining financial resources in privileged way.

Translated by Marianna Greta, Teresa Kostrzewa-Zielińska